

LifeStraw

- om deltagelse i et projekt, som går ud på at dele gratis LifeStraws ud til familier i Vestkenya. Lifestraw er et partikelfilter på størrelse med paprøret i en køkkenrulle, der kan filtrere 18.000 liter vand, eller nok til en familie på fem i mindst tre år.

Af Peter Køster, tidligere sygeplejestuderende ved Professionshøjskolen Metropol

Å

Klokken er 11 om formiddagen, jeg har bevæget mig fra hus til hus på jordvejen siden halv ni. Solen er skoldende hed og en mand har netop inviteret mig og min tolk inden for i et lille jordhus med et tag af bølgeblek. Foran mig står en spinkel 8 årig pige med hænderne i lommerne på sin gule skolekjole, og hulker stille.

"Hvor meget kommer medicinen til at koste dig henne på klinikken" spørger jeg faren. Min tolk oversætter, og vi venter på svaret. Så oversætter tolken til mig: ca 2000 shillings. De 140 kroner er et astronomisk beløb for de fleste mennesker, og jeg ved at det kan tage lang tid at skaffe kontanter og at børnene derfor tit må vente inden de kan komme på hospitalet og få behandling.

Efter 2 måneders arbejde på provinshospitalet i Kakamega i Vestkenya, løb jeg tør for meningsfulde opgaver. Lægerne strejkede, så patienterne blev hjemme. Samtidigt var alle de kenyanske studerende i klinik, og det var svært at komme til fadet. Ofte trækker sygeplejerskerne sig tilbage og overlader arbejdet til de studerende uden supervision - og så blev det mig de studerende lyttede til når de var i tvivl om procedurerne.

Derfor tog jeg kontakt til den dansk-schweiziske virksomhed Vestergaard Frandsen, som driver et omfattende pilotprojekt i Vestkenya, kaldet carbon for water. Projektet startede for 18 måneder siden, hvor 900.000 kenyanere fik et gratis Lifestraw vandfilter, som Vestergaard-Frandsen har udviklet. Lifestraw er i al sin enkelthed et partikelfilter på størrelse med paprøret i en køkkenrulle, med et stykke slange til en lille spand. Det kan filtrere 18000 liter vand, eller nok til en familie på fem i mindst 3 år.

Ideen er at når folk får mulighed for at drikke rent vand fra Lifestraw, koger de ikke vandet først. Dermed sænkes Kenyas Co2 udledning, og landet får frigjort kvoter som i stedet kan sælges på det internationale marked. Midlerne fra dette salg, kan staten så bruge til at betale Vestergaard Frandsen for Lifestraw. Det som denne forretningsmodel står og falder med, er i midlertid dokumentationen for at brugen af Lifestraw, rent faktisk medfører et fald i brugen af fossile brændsler.

Med hjælp fra 2000 kenyanske educators og deres 2000 motorcykelchauffører, går Vestergaard-Frandsen derfor ud til hver eneste husstand med et Lifestraw, to gange om året.

Educatoren underviser i brug og fordele ved Lifestraw, og indsamler demografisk data i husstanden på sin smartphone. Logistikken i dette projekt er imidlertid omfattende – husene i Kenya har ikke nummer, og mange veje har intet navn. For at opnå tilstrækkelig dækning, går de ansatte educators i praksis fra den ene ende af Vestkenya til den anden, to gange om året. Der er naturligvis behov for en høj grad af detailstyring på et sådan projekt for at sikre kvaliteten. Og her kommer jeg så tilbage i billedet. For det viste sig at projektet primært bruger vestlige kandidatstuderende som field managers, der dagligt analyserer data fra de kenyanske educator teams og derefter besøger dem i marken. Her får de hjælp til at møde deres mål, løse deres udfordringer og bliver motiveret. Der var en ledig plads og et distrikt på størrelse med Møn, som manglede en field manager. En del af jobbet er ligeledes at foretage kvalitetssikring i de husstande der allerede har fået besøg - og således gik det til at jeg nu stod i det lille jordhus for enden af stien og talte med faren.

"Når hun er rask, kan hun blive i skolen og blive dygtig – men nu lærer hun jo ingenting". Min tolk oversætter. Manden tænker. "Hvis hun bliver dygtig i skolen kan hun bedre tjene penge". Min tolk oversætter igen.

For langt de fleste i Vesten, er det ikke nødvendigt at udpensle de sundhedsmæssige fordele ved at have adgang til rent drikkevand. Men bare nogle få tal, understreger tydeligt hvor farligt urent vand er for en befolkning : 1,5 millioner børn i udviklingslande dør årligt på grund af forurenede vand. Det er mere end malaria, AIDS og mæslinger tilsammen. Knap 500 milliarder skoledage går børnene glip af, på grund af diaré. Det er katastrofalt for et samfund, hvor viden er den vigtigste løftestang ud af fattigdom.

Man skulle derfor tro at man bliver modtaget med åbne arme, når man tilbyder et gratis vandfilter til mennesker der dagligt lider under mangel på rent vand. Det sker ofte. Men lige så ofte løber man panden mod en mur af forhindringer. I et samfund hvor der hersker stor analfabetisme og hvor folk er dybt religiøse, startes der hurtigt rygter om hekserier og djæveltilbedelse – særligt når folk møder nye indtryk og udfordringer. Mange tror stadig at HIV er en forbandelse (bogstaveligt talt) - og prævention er i den forbindelse nytteløst til at forhindre smitte. Når en mand ikke kan få børn er det derfor mere nærliggende at skyde skylden på den nye Lifestraw han har fået vand fra, end at søge andre muligheder. Det kan også være at familien til en betydningsfuld leder i samfundet ikke kom i betragtning til et job på projektet, og at han derfor benytter sin indflydelse til at skabe modstand i byen, mod Lifestraw. Rygter udvikler sig og breder sig som en løbeild - og kan medføre alt lige fra træghed i brugen af Lifestraw, til deciderede farefulde situationer for de ansatte.

Manden som jeg sidder og taler med, har ikke ønsket at familien skal benytte Lifestraw til at filtrere drikkevandet. Og datteren er nu som så ofte før, blevet sendt hjem fra skole med tyfus. Det er skamfuldt i klassen, og hun er også bange for sin far, fordi hun ved at han nu skal bruge

penge på at få hende rask. I alle tilfælde er det både meget ubehageligt men også farligt for hende, at have tyfus og den slemme diaré der følger med, og derfor står hun nu og græder foran mig.

Der sker ingen adfærdsændring i dette samfund, uden mændenes velvilje. Det er kvinderne der gør alt arbejdet – men det er mændene der bestemmer hvordan. Det er derfor jeg går hårdt til faren. Hvis han kan se hvor mange penge Lifestraw kan spare, får han kvinderne til at bruge den. Efter et kvarter har vi sammen fået sat ord og følelser på hvor meget han kan få ud af at bruge Lifestraw, og døtrene bliver kaldt sammen så jeg kan demonstrere den korrekte brug af filtret.

En times arbejde minus kørsel. 1 hus. Ud af 900.000 husstande. Og om et halvt år bliver de besøgt igen.

Men det er sådan at udviklingsarbejde skal gøres. Helt fra bunden. Allerede nu viser data at befolkningen i Vestkenya lider langt mindre af diarresygdomme end for 18 måneder siden. Det betyder lavere sygdomsfrekvens, og at deres ernæringsmæssige status stiger. Der bliver kogt langt mindre vand, og det medfører mindre røg i de små huse hvor der er åben ild indenfor. Det lader til at Lifestraw dermed også fører til et fald i antallet af luftvejsproblemer, som astma og bronkitis. Men vigtigst af alt betyder det børn der er sunde og raske i skolen - som kan bruge deres tid på at lære. Faktisk kan brugen af Lifestraw hjælpe med til at møde fem af otte, af FNs Millenium Development Goals.

For succeshistorierne er der selvfølgelig også: Når min chauffør og jeg efter lang tids kørsel og en gåtur mellem bananpalmer og majsmarker kommer ind i en landsby der har taget godt imod Lifestraw, og vi taler med mennesker der med store smil og glade øjne fortæller hvad det har betydet for deres hverdag, at de har nem adgang til sikkert drikkevand. Om deres glæde ved at have raske børn og de resurser det har frigivet i dagligdagen, både økonomisk og socialt, som har givet folk muligheden for at tage fat på andre udfordringer end de helt basale. Disse mennesker har med hjælp fra et vandfilter og en portion uddannelse, fået løftet deres sundhedsstatus gevaldigt, over bare 18 måneder. Mine arbejdsdage var på seksten timer og trængslerne mange. Men smilene talte deres eget sprog og var med til at gøre mit arbejde i Kenya til en oplevelse jeg med sikkerhed kan sige at jeg ikke ville have været foruden.

[Læs mere om LifeStraw på Wikipedia.dk](#)